Ds Lindeboom op, dat wanneer het werkelijk eens tot een vraag werd of vrouwen mogen worden toegelaten tot het Heilig Avondmaal, men zou kunnen redeneeren: daarvoor bestaat geen bevel in de Schrift, evenmin wordt er een voorbeeld van vermeld en toen Christus het Avondmaal instelde, zat Hij alleen met m a n n e n aan.

Hieruit ziet men, dat zulke kwesties werkelijk niet met een konkordans zijn op te lossen.

Nu wordt er èn in Rapport èn in de Memorie weinig over die dieper liggende beginselen gehandeld.

Deputaten brengen ter sprake de plaats en taak van de vrouw in de kerk, Ds Lindeboom daarenboven nog het ambt der gelovigen.

Maar naar onze overtuiging zijn er nog andere beginselen, welke hierin een woord hebben mee te spreken.

Daarom hopen wij, dat, welk besluit de Synode ook neme, het g e e n p r i n c i p i ë e l k a r a k t e r zal dragen.

Over de praktische beslissing in een slotartikel.

— De schorsing van Dr Van Leeuwen opgeheven.

De schorsing van Dr van Leeuwen, predikant van Harkema-Opeinde, welke zoo lang heeft geduurd, is dan nu opgeheven.

De motieven, welke de classis Drachten daartoe geleid hebben, kennen wij alleen uit de volgende publikatie:

De classis Drachten der Geref. Kerken besloot in haar vergadering van Dinsdag aan Dr N. D. v. Leeuwen, van Harkema-Opeinde, de volgende verklaring voor te leggen:

„Belooft gij, dr N. D. van Leeuwen, over uw verschil van gevoelen ten aanzien van de beslissing van Assen inzake de slang in woord en geschrift in volstrekten zin te zwijgen, met dien verstande, dat gij bij eventueele verbreking van deze belofte, zonder daarvan vooraf aan de kerkelijke vergadering kennis te hebben gegeven, ipso facto zult geschorst zijn?"

Dr Van Leeuwen heeft hierop volmondig bevestigend geantwoord.

De classis Drachten nam hierop het volgende besluit:

„De classis Drachten der Geref. Kerken, gehoord het rapport der commissie ad hoc;

kennis genomen hebbende van de verklaring van dr N. D. van Leeuwen, waarin hij belooft over zijn verschil van gevoelen ten aanzien van de besliasingen van Assen inzake de slang in woord en geschrift in volstrekten zin te zwijgen, met dien verstande, dat hij bij eventueele verbreking van deze belofte zonder daarvan vooraf aan de kerkelijke vergadering kennis te hebben gegeven, ipso facto zal geschorst zijn;

besluit, gehoord ook de deputaten Synodi, de schorsing van dr N. D. van Leeuwen op te heffen en hem in dit zijn afwijkend gevoelen te dragen".

De vraag kan gesteld of dit besluit wel klopt op de beslissing der Synode van Assen.

Deze verklaarde (zie artikel 455) het gravamen van Dr v. Leeuwen in zake de slang ongegrond en liet daarop volgen:

„b. zij v e r t r o u w t, dat Dr Van Leeuwen, de ongenoegzaamheid en onhoudbaarheid zijner gronden erkennende, zijn gravamen zal terugnemen en haar sub a genoemde uitspraak i n h a a r g e h e e l zal a a n v a a r d e n, e n t e n g r o n d s l a g z a l l e g g e n a a n w a t h ij i n d e z e n z a l l e e r e n.

c. Zij acht zich echter verplicht uit te spreken, dat in zijne uiteenzetting, met name waar hij handelt over het verband tusschen de eerste hoofdstukken van Genesis en buiten-Bijbelsche verhalen, verschillende dingen voorkomen, zooals op blz. 10 en 11 (in de bijlagen dezer acta blz. 97) in het rapport der commissie is aangewezen, waarover hij zich nader dient te verklaren".

Wij spatiëeren hierin enkele woorden.

De publicatie zwijgt geheel over wat in punt c is aangeduid.

Ofschoon eenige mededeeling daaromtrent met het oog op de aandacht, welke deze zaak in al onze kerken heeft getrokken en die ook bij buitenstaanders niet ontbreekt, allerminst overbodig kan heeten, meenen wij te moeten aannemen, dat Dr v. L. desaangaande aan de classis Drachten, welke verder met hem had te handelen, alleszins bevredigende verklaringen heeft gegeven.

Rest het onder b. genoemde.

Blijkens de publikatie heeft Dr v. Leeuwen de bedoelde uitspraak der Synode niet i n h a a r g e h e e l aanvaard.

Inzake de slang maakt hij nog altijd voorbehoud.

In dat opzicht heeft hij het v e r t r o u w e n der Synode beschaamd.

Hij heeft alleen beloofd over zijn gevoelen inzake de slang i n w o o r d e n g e s c h r i f t i n v o l s t r e k t e n z i n t e z w ij g e n.

Maar wat blijft er zoo over van het „ten grondslag leggen aan wat hij in dezen zal leeren"?

Een afwijkend gevoelen huldigen en de uitspraak der Synode ten grondslag leggen aan wat men in dezen zal leeren, gaat niet samen.

Met zwijgen komt men er niet.

Nu heeft de kerk zeker weleens meer met zwijgen genoegen genomen.

Doch dan raakte het geheel andere zaken.

Juist door het verband met andere veroordeelde gevoelens heeft deze zaak zulk een belangrijke beteekenis gekregen.

Voorzeker had de classis Drachten het niet gemakkelijk.

De Synode heeft alleen uitgesproken, wat zij v e r t r o u w d e.

Maar zij stippelde niet uit wat er moest gedaan, indien zij in dit vertrouwen werd teleurgesteld.

Dat maakte de positie van de classis lastig.

Toch komt het ons voor, dat zij verstandiger zou hebben gehandeld, indien zij over de door haar te nemen beslissing advies had gevraagd aan de komende Generale Synode.

Natuurlijk zullen de Deputaten der Synode voor Friesland zich hierover voor de Synode hebben te verantwoorden.

Maar liever hadden wij gewild, dat de classis de zaak tot de Synode had laten rusten.

Reeds nu bereikten ons klachten over haar handeling.

En wij vreezen, dat die door velen gedeeld zullen worden[1]).

— De afzetting van Ds C. Vermaat.

De zaak van Ds Vermaat had een geheel ander verloop.

Het scheen, dat deze op de Synode van Groningen zou komen.

Maar een stuk van Ds Vermaat in „Woord en Geest" bracht een andere wending.

Uit het besluit van de classis Makkum wordt op het oogenblik munt gesmeed tegen onze kerken.

Opdat ieder onzer lezers op aantijgingen zal kunnen antwoorden, laten we dit besluit hier in extenso volgen:

De classis Bolsward der Geref. Kerken nam in haar vergadering van Woensdag het volgende besluit:

„De classis Bolsward der Gereformeerde Kerken, kennis genomen hebbende van het bezwaarschrift van den raad der Geref. kerk van Makkum;

kennis genomen hebbende van het ingezonden stuk van ds Vermaat in het weekblad „Woord en Geest" van 18 Febr. 1927 waaruit blijkt:

1e. dat hij in strijd met de belofte, afgelegd bij de aanvaarding van zijn ambt, zijn bezwaren tegen het besluit van de classis van 9 Februari 1927 niet in overeenstemming met de gemeene ordening der kerken op de meerdere vergadering (art. 31 K.O.), maar publiekelijk in het weekblad „Woord en Geest" ter sprake heeft gebracht;

2e. dat hij zich op een, een Dienaar des Woords niet betamende wijze smadelijk heeft uitgelaten over de kerk en de vergadering der kerken in welke hij het ambt bekleedt;

3e. dat hij daarin zich ook op een het karakter aantastende wijze heeft uitgelaten over personen die in de classis Bolsward en elders in de kerken leiding geven;

4e. dat hij daarin uitdrukkelijk heeft verklaard, dat hij tot driemaal toe heeft geweigerd de gevraagde verklaring omtrent de resolutiën van Assen te onderteekenen en daarbij de classis als 't ware tot afzetten tart;

overwegende:

1e. dat ds Vermaat op de verg. van 9 Febr. ten aanzien van de resolutiën van Assen wel een verklaring heeft gegeven, maar nog niet bereid was die resolutiën te aanvaarden en ten grondslag te leggen van 't geen hij leert; ten aanzien van de artt. 3—7 en 28 en 29 van de Belijdenis wel bevrediging heeft gegeven, maar in de dikwijls weinig bepaalde en tot verwarring leidende wijze waarop hij zich in deze zaak uitdrukte nog reden gaf tot zorg;

2e. dat de handelwijze van ds C. Vermaat met zijn ingezonden stuk in het weekblad „Woord en Geest" een dienaar onwaardig is, in 't bijzonder een geschorst dienaar;

besluit, terugkomende op hetgeen zij in de vergadering van 9 Februari besloot, om n.l. de schorsing van ds Vermaat te laten voortduren en zich hierover om advies te wenden tot de e.k. Generale Synode van Groningen;

gehoord de verantwoording van ds C. Vermaat ter vergadering,

gehoord het advies van deputaten art. 49 K.O.,

gehoord ook de deputaten van de Generale Synode,

gehoord zijn weigerend antwoord op de vraag, hem nog eens gesteld, of hij leed wilde betuigen over wat hij heeft geschreven in het weekblad „Woord en Geest" en op de vraag of hij volkomen aanvaardt, zonder eenig voorbehoud de resolutiën van Assen ten aanzien van de vier bekende punten en die te zullen ten grondslag leggen van 't geen hij leert —

Ds C. Vermaat, dienaar des Woords van de Geref. Kerken van Makkum e. a., overeenkomstig artikel 79 en 80 K.O., zij het ook met diep leedwezen, uit zijn ambt als dienaar des Woords bij de Geref. Kerken af te zetten op grond van afwijking in de leer, volhardende onwilligheid om zich inzake de leer te onderwerpen aan het oordeel der Kerkvergaderingen, schending van zijn belofte, smadelijk zich uitlaten over de kerken, krenkend spreken over personen als in strijd met het negende gebod.

De afzetting gaat in heden den 4en Mei."

Hieraan hebben we niets toe te voegen.

Deze publikatie spreekt voor zichzelf.

Zij doet gevoelen, dat Ds Vermaat niet langer viel te handhaven.

Jammer van dezen zoo sympathieken predikant.

Zijn verlies is een offer.

Een offer, dat ons beginsel, de liefde tot Gods waarheid en Gods kerk, van ons vraagt.

— Overwaardeering?

Nog telkens worden de bewijzen geleverd, dat men, ondanks de waarschuwing van wijlen Prof. Van Dijk, in zijn waardeering niet steeds maat weet te houden.

Bij het jubileum van den modernistischen hoogleeraar, Dr H. H. Groenewegen, sprak ook een Gereformeerd predikant.

Volgens het „Alg. Hbl." zou deze o.m. hebben gezegd: „Het is eigenaardig, dat spr., gereformeerd predikant, zoodoende wordt geroepen om de verdiensten te schetsen van een Remonstrantsch theoloog, hetgeen in onderlinge waardeering zeer goed mogelijk is. Wellicht is het verschil in standpunt sinds 300 jaar grooter geworden, maar zeker de afstand veel geringer. I e d e r e r i c h t i n g i s e e n f a c e t v a n d e n d i a m a n t d e r w a a r h e i d: op het gebied van den geest mag en moet verscheidenheid bestaan". (Wij spatiëerden).

Een Remonstrantsch predikant reageerde daarop als volgt: „Het had spr. goed gedaan, dat zijn vroegere leermeester hier van zoovele zijden gehuldigd was, ook door een geref. theoloog, die zoo warm en ruimhartig sprak van dezen Remonstrantschen theoloog: dat was mooi, dat was ... r e m o n s t r a n t s c h. (V r o o l ij k h e i d)".

Indien dit verslag juist is, heeft men hier een geval van overwaardeering, waartegen moet worden gewaarschuwd.

Ook wij hebben voor Prof. Groenewegen als wetenschappelijk man waardeering.

Maar als stelling te verkondigen: „i e d e r e r i c h t i n g i s e e n f a c e t v a n d e n d i a m a n t d e r w a a r h e i d" gaat te ver.

Moge er alsnog rektifikatie volgen.

Of anders intrekking van deze woorden.

HEPP.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Openb. 20 : 4—8.

Een onzer lezers vraagt me, of de voorstanders der leer van een duizendjarig Rijk, dat Christus, vóór Zijn komst ten oordeel, op aarde zal komen stichten, zich metterdaad kunnen beroepen op Openb. 20 : 4—8.

'k Bepaal me tot beantwoording van de vraag, zooals ze gedaan wordt, al moet ik er den inzender opmerkzaam op maken, dat met de verklaring van Openb. 20 de leer van het millennium volstrekt niet staat of valt.

Haar voorstanders beroepen zich óók op nog andere Schriftuurplaatsen. En hun voorstelling heeft een breeden historischen achtergrond in de oud-Joodsche verwachtingen aangaande het Godsrijk op aarde, die op haar beurt weer berusten op een geheel onjuiste opvatting van de profetiën des Ouden Testaments omtrent den Christus en het Koninkrijk Gods, dat Hij zou komen stichten.

Om hem voldoende te wapenen tegen de leer van het duizendjarige Rijk, zou ik over dat alles moeten gaan handelen.

Daarvoor geeft onze rubriek „Geestelijke Adviezen" evenwel niet de noodige ruimte, en is ze ook de plaats niet.

'k Houd me dus aan de vraag, zooals ik haar ontving.

En dan kunnen enkele opmerkingen volstaan, om te overtuigen, met hoe weinig recht men zich voor de verwachting van een duizendjarig Rijk vóór de voleinding der dingen beroept op Openb. 20.

Vooreerst gaat de opvatting, die men daarbij van Openb. 20 heeft, uit van de veronderstelling, dat de visioenen in het boek der Openbaringen ons de gebeurtenissen, die ze in beeld brengen, geven te zien in tijdrekenkundige volgorde. Een opvatting, die te eenenmale in strijd is met de werkelijkheid, en die dan ook door geen ernstig en ter zake kundig uitlegger meer wordt voorgestaan.

In de tweede plaats veronderstelt ze een dubbele wederkomst van Christus: een eerste tot opwekking van de gestorven gelovigen, of — want op dit punt is er, als op schier alle andere, een hopelooze verdeeldheid onder de voorstanders van het millennium — van een deel hunner; en een tweede voor het gericht en voor de voleinding; een voorstelling, die geheel in strijd met wat heel de Schrift op dit punt ons leert.

En in de derde plaats gaat ze uit van de eveneens overal elders door de Schrift uitgesloten verwachting van een dubbele opstanding der dooden.

Deze opmerkingen laat ik voorafgaan, omdat ze de chiliastische verklaring van Openb. 20 al aanstonds uitsluiten, en in staat stellen om de verzen 4—8 in hun ware bedoeling te verstaan.

En wat nu deze verzen zelve betreft, diene het volgende:

1e. Johannes ziet de gelovigen die met Christus heerschen, niet op a a r d e, maar in den h e m e l.

2e. Johannes ziet hen, niet als lichamelijk uit de dooden opgestanen, maar als „zielen".

4e. De eerste opstanding, die volgens vs 5 hun deel werd, kan derhalve geen lichamelijke opstanding zijn, maar bedoelt hun voortleven met Christus in heerlijkheid, nadat ze op aarde als martelaren waren gestorven; een voortleven, dat „opstanding" genoemd wordt, om de tegenstelling tusschen hun leven in den hemel en hun vallen onder het geweld der ongeloovigen op aarde, recht scherp, en als een machtsdaad van Christus, te doen uitkomen; en dat dan een e e r s t e opstanding genoemd wordt, in onderscheiding van hun t w e e d e verheffing door

[1]) Nadat dit geschreven was, lazen we, dat de kerkeraad van Harkema-Opeinde met 5 tegen 4 stemmen besloot Dr v. L. niet toe te staan in de bediening des Woords voor te gaan. Nieuwe moeilijkheden!

Christus boven het bereik hunner vijanden, die volgen zal in hun lichamelijke opwekking.

5e. Daarmee is niet in strijd, dat „de overige dooden niet weder levend werden (gelijk onze St. vert. leest) totdat de duizend jaren geëindigd zijn". Want de grondtekst spreekt niet van een „weer levend worden", maar van „leven": zij, n.l. de dooden, die niet in den Heere ontsliepen, deelden niet in het zalige leven, dat zij, die met Christus heerschten, deelachtig waren. Hierin komt scherp uit de tegenstelling tusschen de gezaligden en de wereld, die waande hen vernietigd te hebben. Die wereld meende over hen te heerschen, en nu wordt ze zelve overheerscht door den dood, terwijl de door haar uit- en neergeworpenen met Christus „heerschen in het leven".

6e. Dat de zielen, die Johannes ziet, in den hemel als koningen met Christus heerschen, eischt volstrekt niet een voorafgegane lichamelijke opstanding. Reeds hier op aarde waren ze door Christus in beginsel tot Koningen en Priesters gemaakt (Openb. 1:6). En wat ze hier reeds wérden, dat zijn ze in den hemel.

7e. Uit dit alles blijkt, dat bij het gebonden, d.w.z. het ingebonden en bedwongen zijn van de macht des duivels en het heerschen der gezaligden met Christus gedurende duizend jaren, niet moet gedacht aan een tijdperk vlak vóór de (eenige) wederkomst van Christus aan het einde der geschiedenis, maar aan een tijd in de gewone aardsche bedeeling m.a.w. aan den tijd na Christus' verheerlijking, het tijdperk dus des Nieuwen Testaments, waarin wij nu leven.

8e. Het getal duizend is daarmee niet in strijd, wijl in geheel het boek der Openbaringen, de getallen altijd-door niet op den tel af, maar symbolisch moeten verstaan worden.

'k Hoop, dat m'n vrager bij het licht dezer opmerkingen Openb. 20 verstaan zal.

V. F.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

De Centrale Jeugdraad.

Het verslag van bovengenoemde instelling over 1926 is thans verschenen en geeft wel aanleiding tot enkele opmerkingen. Bekend is, dat dit lichaam evenals zooveel andere instellingen, is ontstaan in de broeikastemperatuur der oorlogsjaren en alleen kan blijven bestaan op een bodem, die rijk en geregeld met staatsgeld wordt bemest.

Een kunstmatig product alzoo in optima forma.

Van achteren bezien kan het geen verwondering wekken, dat onder den invloed der abnormale oorlogsomstandigheden ook abnormale instellingen worden geschapen.

Ook is het niet wonderlijk, dat in een tijd waarin de Staatsbemoeiing zich richt op worst en vet, op meel en melk en nog zooveel andere dingen, het abnormale der toestanden zich óók daarin afteekent, dat een poging wordt gedaan om de vrije jeugdvorming georiënteerd naar levensbeschouwing en belijdenis, te trekken binnen de grenzen van de Staatsbemoeiing.

In dit alles is niets vreemds, gezien de vele vreemde dingen, die wij in distributiedagen hebben beleefd.

Wat wel eenigszins vreemd aandoet, is, dat het zóó lang duurt vóór ook hier de verhoudingen weer normaal worden. Men zou verwachten, dat de likwidatie van oorlogswinst en eenheidsworst, zoo niet vooraf gegaan, dan toch minstens onmiddellijk gevolgd zou worden, door die van den Centralen Jeugdraad.

Met een taaiheid, in het plantenrijk zonder voorbeeld, en die alléén gevonden wordt bij andere ambtelijke en halfambtelijke instellingen, die met de Staatskas in een niet te verwijderd verband staan, weet ook deze instelling alle gezond verstand, alle logica en bezuinigingsdrang te trotseeren.

Het feit, dat alleen genoemde soort van instellingen eenzelfde taaiheid van leven bezit, doet vermoeden, dat het aan alle gemeenschappelijk element, de band aan de Staatskas, de oorzaak van die taaiheid is.

Knip dien band door en het geheel schrompelt inéén binnen den kortst mogelijken tijd.

Wat nu in deze heele geschiedenis het allerwonderlijkst aandoet is wel het feit, dat ook door onze Kamerclub zoo weinig energie wordt betoond, om ons van dergelijke instellingen af te helpen. Misschien zal het wegvallen der conditie voor dergelijke pogingen bevorderlijk zijn.

Het verslag over '26 toont nog eens duidelijk aan, dat alleen in het krijgen en geven van Staatsgeld de eenige bestaansgrond van den Centralen Jeugdraad ligt.

De beide hoofdpunten van het verslag zijn: het adviseeren aan den Minister omtrent de verdeeling der subsidies en het vragen om méér, geld op grond van den verbeterden financiëelen toestand des lands.

Trouwens het zou niet billijk zijn om aan den Centralen Jeugdraad te verwijten, dat er niets anders gedaan is. Feitelijk moet het als een verdienste worden aangemerkt, dat dit lichaam inziet, niets van beteekenis te kunnen doen en dat het dientengevolge ook geen pogingen onderneemt, die toch tot mislukken gedoemd zijn.

De jeugdorganisaties in ons land staan nu eenmaal sterk onder den invloed der onderscheidene levensbeschouwingen. Meer nog dan in de school, zal in de vrije jeugdvorming alloos uitkomen datgene wat aan het leven de hoogste waarde geeft. Hier zal men op de sport allen nadruk leggen, ginds zal de vorming zich richten op de vakorganisatie en het deelnemen aan haar actie en elders zal de leiding wijzen op een doel, dat buiten en boven dit leven ligt en in dat licht zal een andere waardeering der aardsche verhoudingen naar voren treden.

Zoo heeft elke jeugdorganisatie haar eigen doel en beginsel en hierdoor wordt in zekere mate haar werkwijze en den vorm van haar organisatie bepaald.

Nu zou de Centrale jeugdraad, zelfs met den besten wil, ten dezen niets kunnen doen of adviseeren.

De samenstelling van dit lichaam naar politieke kleur en godsdienstige overtuigingen maakt elke eenheid van lijn onmogelijk. Elke poging om ten dezen tot overeenstemming te komen, moet mislukken.

Komt men al op een bepaald punt tot een compromis dan is het vrij zeker, dat de jeugdorganisaties liever hun eigen ervaren en eensgezinde leiders zullen volgen dan de adviezen van den jeugdraad.

Uit den aard der verhoudingen volgt, dat de Centrale Jeugdraad nimmer belangrijken invloed op de jeugdorganisaties zal hebben; alleen door het geven van subsidies is dit mogelijk, maar dan is het geen voordeel meer maar een zeer positief nadeel.

Worden deze organisaties toch dan door staatsgeld gestuwd in een richting, waarin zij niet willen gaan, dan zal dit niet tot hun voordeel zijn.

Alleen door hun eigen karakter zuiver te bewaren en hun eigen beginselen in toepassing te brengen zijn ze in staat hun volksgroep te dienen en tot de vorming der jeugd een waardevolle bijdrage te leveren.

't Zelfde wat uit deze feiten voortvloeit voor den Centralen Jeugdraad vloeit er ook uit voort voor de Regeering. Ook zij kan geen leiding geven en is alleen maar in staat om door rechtstreeksche of zijdelingsche bemoeiingen iets te bederven. Maar waarom dan een orgaan als de Centrale Jeugdraad, dat veel kwaad kan doen en dat in 't beste geval niets doet, in stand te houden?

Wel heeft men blijkens het verslag aan den Minister reeds voor de tweede maal gevraagd om vrijen toegang tot de rijksmusea voor leden der jeugdorganisaties, doch de Minister van Onderwijs heeft op deze herhaalde vraag geen antwoord gegeven.

Misschien zou, aannemende, dat deze vraag noodzakelijk gesteld en herhaald moet worden, dit op een goedkooper en eenvoudiger wijze kunnen geschieden dan door den Centralen Jeugdraad. Allicht kon een der Kamerleden, die thans lid van dit college zijn, zich er mee belasten.

De kosten van den Jeugdraad konden dan zonder bezwaar bespaard worden, hierdoor zou geen enkel belang schade lijden dan alleen dat der eerstbetrokkenen.

Ook het bedrag van f 22.500, dat in 1926 aan subsidies is uitgetrokken, had beter op andere wijze besteed kunnen worden. Alles samengenomen is er alle reden om te hopen, dat onze Kamerclub een energieke poging zal wagen om den Centralen Jeugdraad te doen verdwijnen.

Arnhem. E. VISSER.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Kind en Zending.

In 1919 verscheen bij den Zendingsstudie-Raad een boekje van de hand van den heer K. Wielemaker, onder den titel: School en Zending, handleiding bij het zendings-onderricht aan kinderen.

Het was niet het eerste van dien aard. Op het eind der vorige eeuw was toch ook een boekje over de zending op school geschreven door den bekenden zendingsgeleerde Dr G. Warneck, hetwelk in het Nederlandsch werd vertaald.

Het onderwerp: Kind en Zending, genoot ook op andere wijze de belangstelling. Op de Conferenties voor Zendingsstudie te Lunteren werd meermalen dit onderwerp ingeleid. En op de Eerste Internationale Conferentie voor Zendingsstudie hield de Amerikaan R. C. Diffendorfer in 1911 een belangwekkende voordracht over de keuze der leerstof in verband met den leeftijd der kinderen.

En last not least, in de serie „Verdieping en Belijning" hebben de heeren Prof. Bronwer, Drewes en Dr Roijer samen een studie over Kind en Zending gegeven.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

Iets over Dominees en Psycho-analyse.

Dezer dagen kreeg ik in handen een werkje van W. Buntzel: Die Psycho-analyse und ihre seelsorgerliche Verwertung. Het is een geschriftje van 83 bladzijden, uitgegeven te Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1926.

Het boekje, waarvan hierboven de titel staat, is heelemaal voor de dominees. Maar ik kreeg het ter leen van een dokter.

U zult zeggen: dat pleit voor de alzijdigheid van dien dokter en de dominee kan zich dat complimentje aan het adres van den medicus in omgekeerde richting voor gezegd houden. Het is mogelijk, goede lieden, het is mogelijk. Maar als ik een woordje zeggen mag, dat gewichtig genoeg klinkt voor een krant en tegelijk een poging is tot herwinning van de reputatie, dat die dokter niet de eenige is van ons beiden, die de wereld met eenigen wil tot waarneming inkijkt, dan zou het dit woordje zijn: dit kleine voorvalletje is, hoewel geen teeken dan toch een teekening des tijds.

En daar heb ik meteen mijn aanloopje voor dit artikel.

Ik zei: het boekje is een domineesboekje. Men zegt, dat zielzorg speciaal de taak der dominees is; wat daarvan zij, feit is, dat hun ambt doorgaans wordt in stand gehouden ook door velen, die hun eigen onbetaalde rekeningen bij den dominee indienen; en speciaal het terrein van de zielzorg kent vele insolventen onder alle, ook niettheologische, volk. Dus wordt er weinig aan zielzorg gedaan door dezulken, wien dit werk wel het allereerst aangaat, zeg b.v. een vader en een moeder en een man en een vrouw en nog wel de een of ander daartoe. En met te meer klem wordt nu betoogd, dat een goeie dominee een zielzorger moet zijn. Zelfs in een weekblad, dat zich gereformeerd noemt, heeft onlangs iemand den schoonen naam van „pastor", hetwelk is, overgezet zijnde, „herder", losgemaakt van het „leeren" der dominees, en tusschen het leeren en het zielzorgoefenen een zekere tegenstelling gemaakt. Het mocht dan tegen het formulier van bevestiging eenigszins ingaan, maar allereerst is dat formulier oud, en bovendien drukte dit blad uit, wat bijna ieder denkt, wat ook menig herder-leeraar of herder-en-leeraar bij zichzelf denkt. Dus: de zielzorg is een voornaam, ja, speciaal, hoofdstuk van der dominees ambt en roeping. En — dit boekje gáát over zielzorg.

Voorts: het is geschreven door een dominee: Pfarrer Buntzel. Het is opgenomen in de Praktisch-theologische Handbibliotheek; en dat is dan weer een reeks van lei-draden voor de „kerkelijke" praxis. Ook verzorgt een bekend preekkundig en mensch-kundig hoogleeraar in de theologie deze reeks: ik bedoel Fr. Niebergall van Marburg.

Derhalve: het is voor de dominees.

Maar een dokter, en nog wel een, die momenteel geen tijd had voor uitstapjes naar geestelijk vergelegen landen, heeft het mij geleend; en, onder ons gezegd, ik had het nog niet bemerkt.

Waarom is dit een teekening des tijds?

Aan den eenen kant kunnen we uit dit kleine voorval een afbeelding zien van het feit, dat de theologische studie den tijd wel achter zich mag zien afgesloten, waarin zij de behandeling van de zielzorg kon doen geschieden aan de hand van theologische werkjes en oraties over de pastoraalbrieven, zijnde vruchten van theopneustie, en voorts over de ideeën van Achelis, Oosterzee en huns gelijken, als zijnde min of meer geslaagde proeven van wijsheid uit het terrein van de gemeene verlichting der kerk. Ach ja, het leven is tegenwoordig echt moeilijk. Wie kan nog thuis raken op zijn terrein? Hij heeft geen terrein en geen thuis heeft, wie met de wetenschap tegenwoordig te doen krijgt. Het is de wraak der tijden, die zich oplegt: eenerzijds heeft men zich gedwongen, al meer zich te specialiseeren, zóó erg, dat men menschen krijgt, die op een bepaald studieveld van groote geleerdheid worden, doch op andere gebieden van denken en ervaring soms een mal figuur niet vermogen niet te slaan. Zoo komt er op dat schrikaanjagende geslacht der specialisten, zeer in trek, doch aan een paard gelijk; een paard, dat door „toom en gebit" zoo weinig in bedwang genomen behoeft te zijn, omdat het oogkleppen, d.w.z. toomen der toomen en breidels der breidels, heeft, het arme beest. Maar anderzijds lacht het leven zelf bij den dag schriller en schrikkelijker om de idee der specialisatie. Een studie tot handreiking van den man van dezen en dien van gene faculteit is tegenwoordig altijd actueel. Want de theoloog kan niet buiten den psycholoog en niet buiten den medicus en niet buiten heel wat andere menschen meer. Omgekeerd kunnen zij niet buiten hem. Het oog van de theologische en het oor van de medische en de voet van de wijsgeerige faculteit — ze kunnen niet méér zeggen: ik heb u niet noodig!

Aan den anderen kant dringt het leven zelf ons wel de zekerheid op, dat we ons werk niet meer alleen af kunnen. Rustige families doen het dagelijksche werk met den kleinen kring af, den intiemen kring der huisgenooten en der oude of jonge sloof. Maar als 't schoonmaak is, komt de werkster van buiten, en als er een geboorte of een begrafenis is, wordt ook van buiten bijgestaan. In de wetenschap nu is het den laatsten tijd altijd groote